Europos Parlamentas
2019-2024

Teisės reikalų komitetas

2023/2113(INI)

13.10.2023

NUOMONĖS PROJEKTAS

Teisės reikalų komiteto

pateiktas Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetui

dėl Komisijos 2023 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos
(2023/2113(INI))

Nuomonės referentas (*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Susijusių komitetų procedūra. Darbo tvarkos taisyklių 57 straipsnis

PA_NonLeg

PASIŪLYMAI

Teisės reikalų komitetas ragina atsakingą Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

Bendrosios aplinkybės

1. primena, kad Sąjungos teisinė konstrukcija remiasi pamatine prielaida, pagal kurią kiekviena valstybė narė dalijasi su kitomis valstybėmis narėmis daugeliu bendrų vertybių, kuriomis grindžiama ES, kaip nurodyta Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje[1]; taip pat primena, kad ES pirminėje teisėje įtvirtintas ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ES Teisingumo Teismas) praktikoje išsamiau apibrėžtas teisinės valstybės principas yra glaudžiai susijęs su demokratija ir pagrindinėmis teisėmis; pabrėžia, kad bet koks teisinės valstybės padėties blogėjimas bet kurioje valstybėje narėje daro reikšmingą poveikį bendrai laisvės, saugumo ir teisingumo erdvei, taip pat tarpusavio pasitikėjimui ir tarpusavio pripažinimui, kurie yra pagrindiniai ES teisės principai šioje srityje[2];

2. palankiai vertina Komisijos ketvirtąją teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą (toliau – ataskaita) ir mano, kad periodinis teisinės valstybės principo veikimo vertinimas yra viena esminių stebėsenos priemonių; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, jog yra svarbu, kad Komisija, teikdama savo vertinimą, taikytų aiškius ir objektyvius kriterijus, kurie padėtų išvengti pretenzijų dėl nevienodo požiūrio į valstybes nares arba tik tam tikrų pasirinktų duomenų naudojimo; šiuo atžvilgiu palankiai vertina Komisijos praktiką prašyti valstybių narių pateikti informaciją, taip puoselėjant bendrą dialogą; palankiai vertina naują Komisijos patvirtintą klasifikaciją, taikomą ankstesnių rekomendacijų įgyvendinimo pažangai matuoti, kurią sudaro keturios kategorijos: a) jokios pažangos, b) tam tikra pažanga, c) didelė pažanga, d) visiškai įgyvendinta; atsižvelgdamas į problemas, susijusias su valstybių narių statistinių duomenų rinkimu, atkreipia dėmesį į tai, kad yra naudingos tokios Europos Tarybos priemonės kaip Europos Tarybos Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) ataskaitos[3], kurios leidžia užtikrinti kuo didesnę skirtingų duomenų rinkinių konvergenciją;

Teisingumas

3. pripažįsta, kad teisinės valstybės principo taikymo ataskaitose teisingumo sistemoms teikiama svarba, ypač teisėjų ir jų teisėjų skyrimo, aukštinimo, atleidimo iš pareigų bei sprendimų teisėtumo, nepriklausomumo ir nešališkumo požiūriu; pripažįsta, kad nėra bendros ES teisėjų skyrimo sistemos; tačiau primena, kad visos valstybės narės turi laikytis Europos Tarybos[4] ir ES Teisingumo Teismo[5] nustatytų būtiniausių standartų;

---

[1] Žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) nuomonės 2/2013, ECLI:EU:C:2014:2454, 168 punktą.
[2] *Ibid*., 191 punktas.
[3] CEPEJ vertinimo ciklai.
[4] Informacinis pranešimas *Council of Europe standards on judicial independence*, Europos Parlamentas, Parlamentinių tyrimų paslaugų generalinis direktoratas, 2021 m. gegužės 25 d.
[5] Pavyzdžiui, 2018 m. vasario 27 d. Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses / Tribunal de Contas*, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, arba 2019 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) sprendimą *A.K. / Krajowa Rada Sądownictwa*, sujungtos bylos C-585/18,

atsižvelgdamas į tai, pabrėžia nepriklausomų teismų tarybų, kurias turi sudaryti didžioji dauguma teisėjų, kuriuos išrinko jų kolegos ir kurie turi reikšmingus įgaliojimus teisėjų atrankos, aukštinimo ir drausminių procedūrų srityje, svarbą; ypač apgailestauja dėl to, kad ne visos valstybės narės yra visiškai įvykdžiusios šioje srityje joms tenkančias pareigas;

4. primygtinai ragina Komisiją ir toliau atidžiai stebėti valstybių narių teisines sistemas siekiant įvertinti jų suderinamumą su minėtomis rekomendacijomis, ir ragina ją atkakliau reikalauti įgyvendinti šias esmines reformas tais atvejais, kai valstybių narių sistemos neatitinka nustatytų standartų;

5. pripažįsta, kad iš paskutinės ataskaitos galima matyti, jog daugelyje valstybių narių padaryta tam tikra pažanga teismų nepriklausomumo srityje; šiomis aplinkybėmis palankiai vertina tai, kad prireikus pagal sąlygų mechanizmą[6], kurį yra patvirtinęs ES Teisingumo Teismas[7], arba pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę[8] sulaikomos ES lėšos; tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriose valstybėse narėse išlieka tokių susirūpinimą keliančių teismų nepriklausomumo pažeidimų kaip teisėjų atžvilgiu tebevykstančios drausminės procedūros dėl jų sprendimų turinio, problemos, susijusios su teismų tarybų sudėtimi ir aukščiausiųjų nacionalinių teismų sudėtimi, atsižvelgiant į pagal įstatymą įsteigto teismo principą, ir t. t.;

6. primena, kad veiksmingai ir sąžiningai teisingumo sistemai, kuria visiems užtikrinama teisė kreiptis į teismą, reikia tinkamo biudžeto ir teisminių institucijų finansavimo; apgailestauja, kad ataskaitoje vis dar atskleidžiami dideli trūkumai šioje srityje, kaip matyti, ypač trukdantys priimti sprendimus didelio atgarsio susilaukusiose korupcijos bylos; vis dėlto pabrėžia, kad piliečiams turi būti suteikta pakankama teisinė pagalba ir pakankamų teisių gynimo priemonių; atsižvelgdamas į tai ragina Komisiją į kitą teisinės valstybės principo taikymo ataskaitą įtraukti ES teisinės pagalbos civilinėse ir baudžiamosiose bylose *acquis*, pavyzdžiui, 2023 m. sausio 27 d. Tarybos direktyvos 2003/8/EB, numatančios teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo tarptautiniuose ginčuose pagerinimą nustatant minimalias bendras teisinės pagalbos tokiems ginčams taisykles[9], nes iš ES Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad vis dar kyla klausimų dėl jos aiškinimo;

7. primena, kad prokuratūros, neatsižvelgiant į jų vietą nacionalinėje galių pasidalijimo tarp trijų valdžios šakų sistemoje, taip pat turi būti nepriklausomos nuo nederamo politinio spaudimo; pažymi, kad kai kuriose valstybėse narėse padaryta tam tikra pažanga; vis dėlto apgailestauja, kad vis dar egzistuoja sistemos, kuriose vyriausybė gali

---

C-624/18 ir C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982. Taip pat žr. informacinį pranešimą *European Court of Justice case law on judicial independence*, Europos Parlamentas, Parlamentinių tyrimų paslaugų generalinis direktoratas, 2021 m. liepos 19 d.

[6] 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2092 dėl bendro Sąjungos biudžeto apsaugos sąlygų režimo (OL L 433 I, 2020 12 22, p. 1).

[7] Žr. 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) sprendimą *Vengrija / Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97, ir 2022 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo (plenarinė sesija) sprendimą *Lenkija / Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.

[8] 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

[9] OL L 26, 2003 1 31, p. 41, ir jos klaidų ištaisymas (OL L 32, 2003 2 7, p. 15).

priimti prokurorams privalomus sprendimus tam tikrais atvejais, kai kadencija yra susieta su politiniu procesu arba kai derinamos ministro ir generalinio prokuroro funkcijos, ir taip sudaromos sąlygos nederamai politinei įtakai bei kyla abipusio pripažinimo problemų[10];

8. visų pirma pabrėžia, kad „sukamųjų durų“ reiškinio problema neapsiriboja vien tuo, kad buvę ministrai, nustoję eiti viešąsias pareigas, pereina į privatųjį sektorių, bet apima ir atvejus, kai asmuo gali pradėti eiti ypač svarbias pareigas teisminėse institucijose arba prokuratūroje iš karto po to, kai jis nustojo eiti ministro pareigas arba įstojo į politinę partiją;

9. ragina Komisiją būsimuose pranešimuose dėl teisinės valstybės principo Europos Sąjungoje deramai įvertinti tokius pavyzdžius; prašo Komisijos primygtinai raginti valstybes nares susilaikyti nuo šios praktikos, visų pirma įgyvendinant teisines nuostatas, kuriomis buvusiems ministrams ir aukšto rango politiniams veikėjams užkertamas kelias užimti vadovaujamas pareigas aukšto rango teisingumo teismuose arba prokuratūroje, ir taip užtikrinant šių itin svarbių institucijų nepriklausomumą ir vientisumą;

Kova su korupcija

10. pareiškia, kad korupcija yra grėsmė, galinti sunaikinti demokratiją, ir turi būti kovojama su visomis jos formomis; yra susirūpinęs dėl to, kad iš paskutinės ataskaitos matyti, jog pažangos, susijusi su kovos su korupcija prevencijos priemonėmis, keliose valstybėse narėse nėra arba ji labai lėta; yra ypač susirūpinęs dėl nenoro kurti lobistų registrus, skaidrumo registrus ir tinkamas valstybės pareigūnų ir vyresniųjų pareigūnų turto deklaravimo sistemas, taip pat dėl to, kad trūksta politinės valios nustatyti griežtas taisykles „sukamųjų durų“ reiškinio politikos srityje; atsižvelgdamas į tai pabrėžia skaidrios teisėkūros procedūros, suteikiančios plačias galimybes susipažinti su dokumentais, ir taisyklių svarbą siekiant užtikrinti viešojo administravimo institucijų ir viešųjų sprendimų priėmimo aukščiausio lygio skaidrumą bei atskaitomybę, siekiant užkirsti kelią korupcijai[11];

11. atsižvelgdamas į tai, taip pat ragina visas ES institucijas laikytis tokių aukščiausių įmanomų korupcijos prevencijos standartų kaip, be kita ko, veiksmingos ES etikos įstaigos įsteigimas, visapusiškas Reglamento (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės susipažinti su dokumentais[12] taikymas ir visapusiškas sąlygų principo taikymas, kiek tai susiję su ES skaidrumo registru; ragina valstybes nares kuo greičiau pasiekti susitarimą dėl siūlomos direktyvos dėl kovos su korupcija;

12. pripažįsta, kad pastaraisiais metais gerokai padidėjo Europos Sąjungos skiriamų lėšų, įskaitant priemonės „NextGenerationEU“ lėšas, kiekybinė svarba; pripažįsta, kad dėl to

[10] Pavyzdžiui, 2014 m. gruodžio 17 d. Konsultacinės Europos prokurorų tarybos nuomonė Nr. 9 dėl Europos normų ir principų, susijusių su prokurorais.
[11] Šiame kontekste žr. 2023 m. gegužės 3 d. pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su korupcija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2003/568/TVR ir Konvencija dėl kovos su korupcija, susijusia su Europos Bendrijų pareigūnais ar Europos Sąjungos valstybių narių pareigūnais, ir iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 (COM(2023)0234), 3 straipsnį.
[12] 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001 5 31, p. 43).

valstybių narių teisės aktuose nustatytos teisinės nuostatos, kuriomis siekiama užkirsti kelią netinkamam šių lėšų panaudojimui, tapo itin svarbios;

13. ragina Komisiją į būsimas teisinės valstybės principo taikymo ataskaitas įtraukti pastarųjų metų valstybių narių tinkamo viešųjų lėšų naudojimo priežiūros srities teisės aktų raidos vertinimą, taip pat įdiegtus teisinius mechanizmus, kuriais siekiama spręsti netinkamo viešųjų lėšų naudojimo problemas;

14. be to, primygtinai ragina Komisiją tais atvejais, kai nustatoma, kad viešųjų lėšų apsaugos lygis buvo sumažintas, nedelsiant pradėti bendradarbiauti su viena ar keliomis paveiktomis valstybėmis narėmis ir prašyti skubiai įgyvendinti šiai padėčiai ištaisyti būtinas priemones;